

РЕЦЕНЗИЯ

на проф. д-р Асен Иванов Асенов

от катедра „Ландшафтна екология и опазване на природната среда“ на Геолого-географски факултет при Софийски университет “Св. Климент Охридски”,

председател на научното жури,

съгласно заповед №3853/24.01.2022 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ и на основание на чл. 4, и чл. 20а от Закона за развитието на академичния състав в Република България, чл. 60 и сл. Съгласно Правилника за приложение на ЗАРСРБ чл. 118 ал. (1) и ал. (3) от Правилника за условията и реда за придобиване на академични степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ и решение на Факултетния съвет на Геолого-географския факултет протокол № 1 от 18.01.2022 г., т. 7) и обява в ДВ, бр. 103 от 10.12.2021 г.

Относно: Относно: Процедура за заемане на академична длъжност “доцент” по професионално направление 4.4. „Науки за Земята“, специалност „Физическа география и ландшафтознание“, обявен в Държавен вестник бр. 103 от 10.12.2021 г. – един, със срок за подаване на документи - 2 месеца от обнародването в „Държавен вестник“ за нуждите на катедра “Ландшафтна екология и опазване на природната среда” на Геолого-географски факултет при СУ „Св. Климент Охридски“.

В предвидения от Закона за развитието на академичния състав в Република България срок, документи за конкурса са подадени от един кандидат – гл. ас. д-р Димитър Желев Иванов. Представените от него документи и научна продукция са допуснати за участие в конкурса и отговарят на изискванията на закона. Първото заседание на журито е проведено на 24.02.2022 г. и на него са избрани председател и рецензенти, съобразно нормативната уредба. Нямам забележки по процедурата.

1. Професионален опит. Гл. ас. д-р Димитър Желев Иванов (род. 14/08/1986 г.) е завършил средното си образование в Търговска гимназия „Княз Симеон Търновски“, Стара Загора. Д-р Димитър Желев е Бакалавър по география и Магистър по „Ландшафтна екология и физическа география“ към Катедра „Ландшафтознание и опазване на околната среда Софийски университет“ на Геолого-географски факултет при СУ „Св. Климент Охридски“. Защитил е докторска дисертация на тема „Съвременни ландшафти и антропогенизация в басейна на р. Сазлийка“ – Диплома СУ №33, изд. на 30.03.2016 г. В периода 2011-2014 г. е бил учител по география на английски език и български език към Американския колеж в София. Притежава професионални умения по Счетоводна отчетност, Макроикономика, Микроикономика, Бизнескомуникации, Маркетинг, Финанси, Търговско право, Застрахователно дело и има придобитата квалификация II степен като професионална квалификация по професия счетоводител и Учител по география. В периода от 2020 до 2021 г. е бил експертен съветник в ресор „Зелена система, екология и земеползване“ в Столична община. От 2017 до 2021 г. е бил експертен съветник по

климатични промени, политики за адаптация към климатичните промени, енергийна ефективност и образование към Национален доверителен екофонд;

Д-р Димитър Желев е асистент от 2014г., а от 26.10.2017 г. и до момента заема длъжността главен асистент в Геолого-географски факултет към катедра „Ландшафтна екология и опазване на природната среда“

Д-р Желев притежава много добра научна квалификация в областта на природната география на континентите, природната география на България и геохимията на ландшафтите с които се вписва успешно в структурата на Катедра „Ландшафтна екология и опазване на природната среда. Той притежава необходимите организационни качества, които изпъкват при популяризицията на географските знания. В тази насока трябва да отбележа неговото значително влияние осъществявано сред географската общност в България чрез дигиталната платформа geography.bg.

2. Научни резултати. Публикациите, представени за рецензиране в конкурса за доцент, са 38, които включват 36 броя статии, една монография и едно учебно помагало. Трябва да обърна внимание, че две от статиите (№ 21 и № 30) са представени като публикации при защитата на докторската дисертация на кандидата. Други две от включените за конкурса публикации са отпечатани в научно-популярното списание „Природа“ (29) и в Сборник докладов „Большой географический фестиваль“ (24). В представения списък на публикациите за участие в конкурса за доцент на кандидата фигурират и две статии с педагогическа насоченост (№12 и № 37), които не са по обявената тема на конкурса. Това ми дава основание посочените шест статии да не бъдат разгледани в настоящата рецензия или считам, че общият брой на трудовете представени за конкурса е 32.

По група показатели А кандидатът има 50 точки при изискуеми 50 т.

В група показатели В е представена монография "Природна география на континентите" (в съавторство с проф. д-р Румен Пенин), която според мен не отговаря съвсем на критериите посочени от НАЦИД за монография, още повече, че авторите сами са посочили, че тя може да бъде полезна за различни категории студенти. Няма да използвам отделни примери от текста на монографията, защото вероятно някои от моите забележки ще нарушат правото на авторите да приложат свой стил на повествование и употреба на съответната терминология.

Приемам, че по група показатели В кандидатът има 100 точки при изискуеми 100 т.

Следващата група от публикации Г - 7, предоставени за рецензиране от д-р Димитър Желев в конкурса за доцент, включва една статия публикувана в списание Biorisk, issue:17, 2022, ISSN (print):1313-2644, ISSN (online):1313-2652, doi:10.3897/biorisk.17.77466, Ref, IF (67 - 2022), Web of Science Quartile: Q3 (2022), SCOPUS, SJR (0.235 - 2021), SCOPUS Quartile: Q3 (2022), която му носи 20 т.

Към група показатели Г -8 са включени 28 публикации (от Г – 4 до Г – 11; от Г – 13 до Г – 20; от Г – 22 до Г – 23; от Г - 25 до Г – 29), които разпределени по 20п носят на кандидата 279,8 т.

Общо за група показатели Г се събират 299,8 т. при изискуеми 200 т.

В приетите от мен статии за конкурса при четири публикации кандидата е самостоятелен автор, в пет публикации е първи автор, а в най-много трудове е втори автор – 20 публикации, в две публикации е трети автор, а в една публикация е пети автор. Прави впечатление, че в 24 публикации кандидата е съавтор с проф. Румен Пенин, като само при четири от тях има и други автори. При запознаване със статиите приети от мен за конкурса се забелязва, че при седем от тях в заглавието фигурира р. Сазлийка, а при пет от тях е включено Старозагорското поле или гр. Стара Загора, което подсказва, че кандидата максимално е използвал в публикациите, данните от докторската си дисертация.

3. Отражение в научната литература. По отношение на отражението на научните постижения на д-р Димитър Желев в научната литература, той е представил лично изработена библиографска справка за установените негови цитирания в научната литература, които възлизат на 24 (двадесет и четири), като 8 от тях се отнасят към Д -11 (цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране). Буди смущение фактът, че шест от тези цитирания са от един автор (проф. А. Велчев) в една монография. В тази група е цитирана една статия от научно-популярното списание „Природа“, която аз не съм включил в рецензираните трудове, както и друга статия, която също съм изключил от рецензираните трудове, поради това, че се разминава с тематиката на конкурса. Ако приема тези цитирания те съставляват към Д -11 **24 точки**. Към следващата категория Д – **12** (цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране) са посочени 16 цитирания. Тези цитирания носят **32 точки**. Към разпознаваемостта в научната литература на кандидата за доцент могат да се добавят още 8 цитирания, които не носят точки. Няма как да не посоча, че е много важно за всеки кандидат за хабилиране да може да бъде разпознаваем и зад пределите на националните граници на Р. България.

По група показатели Д кандидатът набира (24 +32) общо 56 т. при изискуеми 50 т.

Според приложената справка за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3, съответно на изискванията по чл. 2б, ал. 5 от ЗРАСРБ и съгласно Правилника на СУ „Св. Климент Охридски“ за условията и реда на придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности, кандидатът за академичната длъжност „доцент“ покрива и надхвърля изискуемите норми.

Независимо, че в изискванията на НАЦИД за заемане на академичната длъжност доцент не се изисква покриване на показатели от група Е кандидатът е представил една учебна книга в съавторство, която е от група показатели Е -20 носещи точки 40п или за него могат да бъдат посочени **20 т**. Представеното учебно помагало "Регионални географски сценарии в България" представлява опит за синтез между съвременната научна проблематика в учебните дисциплини "Природна география на България" и "Социалноикономическа география на България". Развитието на учебните планове на научните дисциплини в СУ „Св. Климент Охридски“ дава възможност на авторите, чрез възможните сценарии да отправят поглед към бъдещето и считам, че това провокира развитието на обучителния процес в съзнанието и на други колеги в Геолого-географски факултет. Освен това във връзка с предстоящите нови промени в ЗРАСРБ, където се предвижда известна заменяемост и допълване на точките между различните групи показатели считам, че е полезно за кандидата да бъде изтъкнат този негов труд.

4. Научни и научно-приложни приноси.

В представената справка за научните приноси на гл. ас. д-р Димитър Желев Иванов в рецензираните научни публикации, представени за участие в конкурса за доцент по ПН Науки за Земята (Физическа география и ландшафтознание) са обособени три групи: 1. научно-теоретични приноси, 2. приноси с приложен характер и 3. приноси с научно-педагогически характер. Третата група приноси излиза извън наименованието на конкурса, но както сам автора посочва това разделяне е условно, тъй като в редица от предложените статии става припокриване на посочените приносни групи.

1. Към първата група или научно-теоретичните приноси могат да бъдат отбелязани няколко основни подгрупи.

1. На основата на камерални, теренни и аналитични изследвания са систематизирани, обобщени и предложени за анализ и сравнение средни съдържания на микроелементи (Cu, Zn, Pb, Mn, Ni, Co, Cr, Cd) в почви и дънни отложения във фонови и техногенни райони на България и Балканския полуостров. (2, 3, 4, 6, 11, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23 и др.) и е установено общото съдържание на асоциация от микроелементи (Cu, Zn, Pb, Mn, Ni, Co, Cr, Cd) в редица почвени типове и разновидности в различни територии на страната, включващи ареали с широк диапазон на хипсометрични нива. Проучванията са проведени, както в относително ненарушени (фонови), така и в антропогенизирани в различна степен ландшафти. При интерпретацията на получените резултати са направени сравнения с концентрацията на тежките метали в други подобни изследвания от страната и чужбина и са изведени конкретни изводи с научен и приложен характер. (2, 3, 4, 6, 11, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23 и др.).

2. Разкрита е вертикалната (радиалната) и хоризонталната (латералната) миграция и диференциацията на редица микроелементи в характерни почвени профили на различни типове почви. Установени са стойностите на коефициентите за радиална (R) и латерална миграция (L) на тежките метали и са направени изводи за разпределението на тези микроелементи елементи от ландшафтния спектър на страната. (21, 28). Също са установени концентрациите на асоциация от тежки метали (Cu, Zn, Pb, Mn, Ni, Co, Cr, Cd) в дънните отложения на водни обекти, както и тяхната пространствена диференциация на различни по обхват дължини и площ, както във фонови, така и в различна степен антропогенизирани ландшафти. (21- тази статия е приложена при защитата на докторската дисертация на кандидата, 26).

3. Извършени са конкретни биогеохимични проучвания на характерни и азонални ландшафти от различни природни области на страната. Установена е концентрацията на микроелементи (Cu, Zn, Pb, Mn, Ni, Co, Cr, Cd) в зола на растения от различни семейства. Установени са редица доказателства за геохимичната връзка основна скала – изветрителна кора – почва – растение. (5, 9, 31).

4. Предложен е авторски подход към оценка на екосистемната услуга на повърхностните води за непитейни нужди в урбанизирани територии в България (8) и същевременно е предложен нов подход при съпоставяне на уязвимостта на населените места от замърсяване на атмосферния въздух и възможностите за самоочистване на атмосферните басейни. (10).

2. Втората група от приноси са определени като практико-приложни приноси, където могат да бъдат включени също няколко отделни подгрупи:

1. Проведените ландшафтно-геохимични изследвания в басейна на р. Сазлийка са дали основание на автора да извърши оценка на степента на замърсеност с тежки метали на две от най-информативните съставни части на ландшафта – почвите и дънните отложения, при конкретни източници с точково и площно замърсяване – в райони на дъвен и съвременен добив на полезни изкопаеми, както и с различна степен на антропогенизация, в действащи депа за отпадъци. Оценката е установена на основата на 3 приети у нас и в Европа норми за допустимо съдържание на вредни вещества в тези обекти. (27, 29, 30). Както по-горе съм отбелязал публикация №29 е в научно-популярно списание, а публикация №30 е приложена към докторската дисертация на кандидата.

2. Кандидатът е осъществил предмониторингови ландшафтно-геохимични проучвания в редица райони на страната, свързани със съвременната и бъдещата експлоатация на линейни източници на замърсяване (разработка на нови находища на руди – „Ада тепе“, експлоатация и разширяване на обекти от инфраструктурата – магистрала „Тракия“, шосейни артерии, и др.). (2, 33)

3. Извършени са урбоекологични изследвания с цел установяване на съдържанията на микроелементи в почвите и дънните отложения в редица градове на страната (Стара Загора, Крумовград и др.). Те се явяват база за еколого-геохимични проучвания на градските ландшафти, както и възможностите за организиране на мониторинг на околната среда в градска среда. Проведени са изследвания и на палеопочви в древни могили и азонални засоленни ландшафти в района на Старозагорското поле. Предложени са оптимални местоположения на площадки и станции за локален и регионален геоекологичен мониторинг, съобразени с ландшафтните особености на съответната територия. (2, 26)

3. Третата група приноси кандидатът е озаглавил: Приноси с научно-педагогически характер. Така поставени тези приноси излизат извън темата на конкурса. По-удачно би било тези приноси да се разделят на приноси за оценка на екосистемните услуги в които да бъде включен от първата група приноси авторския подход за оценка на екосистемната услуга на повърхностните води за непитейни нужди (8), а приносите с педагогически характер, независимо, че са извън темата на конкурса да бъдат разгледани отделно.

1. Кандидатът определя, че е осъществено научно-методическо и дидактическо ръководство на двама дипломанти: „Градски екосистемни услуги: качеството на водите за питейно-битови нужди от подземни и повърхностни водоизточници в Столична община (дипл. Илко Младенов Младенов) и „Ландшафтно-екологично изследване в българския участък на Светиниколска планина“ (дипл. Бойка Красимилова Василева) (2).

2. Разработено е ново монографично издание (в съавторство) „Природна география на континентите“, в което са: отразени актуални научни концепции; приложени са 4 съвременни интерпретации на географското пространство; включени са нови са примери за геоекологични проблеми и антропогенизация на природната среда. (1). Публикувано е (в съавторство) учебна книга с методическо и дидактическо естество – „Регионални географски сценарии в България“, свързано с интердисциплинарно обучение

на студенти по География и сродни специалности, базирано на съвременни образователни подходи. (37).

Към научно-приложните приноси могат да бъдат посочени 14 научни проекти, в които е участвал кандидатът. В два от проектите осъществени от Министерството на образованието и науката д-р Д. Желев е бил ръководител, Бил е ръководител на още един проект осъществен от „ТЕЦ Марица Изток 2“, участвал е в два международни проекта, участвал е в национален проект по Национална научна програма "Опазване на околната среда и намаляване на риска от неблагоприятни явления и природни бедствия", участвал е проект на Националния доверителен екофонд, Участвал е в проект на Столична община, участвал е в проект „Студентски практики – фаза 1“ и е участвал в пет научни проекта по НИС към СУ „Св. Климент Охридски“.

5. Дейности, свързани с учебната и научноизследователската дейност:

Гл. ас. д-р Д. Желев е автор на учебници и учебни помагала по География и икономика за основното и средно образование (5., 6., 7., 8., 9., 10. и 11. клас) – издателства Железов, Г., 2007. Природна география на Добруджа и Лудогорието. Изд. Ковачев, Силистра. 190 с. ISBN 978- 954-8775-73-1 Цитиран е: на стр. 156, на стр. 159 и на стр.173. „Булвест 2000“, „Клет България“ и „Атласи“. Той е автор на повече от 50 научно-популярни статии с географска и екологична тематика. Трябва да посоча неговата изключително активна популяризаторска дейност в медийното пространство, където е участвал в множество телевизионни предавания и е съумял да защити авторитета на географската наука. Д-р Желев организира и провежда научно-популярния Български географски фестивал (2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2021), който има особена стойност за учениците и студентите. Бил е презентатор в Софийски фестивал на науката (2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021).

Д-р Желев е член на УС на Национален университетски център „Геопространствени системи и технологии“ към СУ „Св. Климент Охридски“; – Председател на Младежка секция (2016-2019 г.) и член на Изпълнително бюро на Българско географско дружество (от 2016); – Член на Факултетен съвет на Геолого географски факултет към Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (от 2018 г.); – Председател на УС на СНЦ „Български географски портал Географ БГ“ (от 2014); – Главен редактор на географски образователен сайт www.geograf.bg – Координатор на Програма за самостоятелни проекти на зрелостници. Д-р Желев е участвал в нощ на учените към Кралския природонаучен музей в Лондон (септември 2013) – Финалист в българския формат на международното състезание за млади комуникатори в науката „Лаборатория за слава“ (първо място, 2015 г., трето място, 2013 г.).

Характеризирайки учебната и научната дейност на д-р Димитър Желев трябва да бъде изтъкната и неговата значителна роля при популяризацията на географското знание и науките за Земята. Необходимо е да се подчертае въздействието върху географската общност и други колеги, които се занимават секологични проблеми на дигиталната платформата geography.bg. Специално искам да изкажа благодарност на Д. Желев за усилията, които положи при създаването на Уеб сайт на Катедра „Ландшафтна екология и опазване на природната среда“ <https://leops.gea.uni-sofia.bg/>

6. Критични бележки препоръки:

Критичните бележки към кандидата бяха отразени в текста на рецензията и е излишно да ги повтарям, но бих могъл да допълня, че географията е не само пътуване, а трябва да има стремеж към усъвършенстване на изследователската методология.

1. Препоръчвам на кандидата в бъдещата си научна дейност да положи усилия за публикуване на повече самостоятелни изследвания.

2. Препоръчвам публикуване на повече статии, които се реферират в световните бази данни, а това от своя страна ще доведе до увеличаване на цитиранията и до по-високо отражение в научната литература.

3. Препоръчвам да разшири обхвата на изследваните пространства в България.

7. Заключение. Преподавателската, научноизследователската и научно-приложната дейност на гл. ас. д-р Димитър Желев Иванов отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение, както и необходимите наукометрични показатели според изискуемите точки от НАЦИД отговарят на изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент”. **Подкрепям избора му за „доцент“** в област на висше образование **4. Природни науки;** по професионално направление **4.4. науки за земята** за нуждите на Катедра „Ландшафтна екология и опазване на природната среда към Геолого-географски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

16 април 2022 г.
гр. София

Подпис:
професор д-р Асен Асенов

Катедра „Ландшафтна екология и опазване на природната среда“ към
Геолого-географски факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“